

بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهر تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۳/۱۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۶/۲۵

سید پویا میر مسعودی

کارشناسی ارشد مدیریت شهری (مسئول مکاتبات) pmirmasoudi.taresh@gmail.com

رضا منصوری ارملکی

کارشناسی ارشد مدیریت شهری reza.mansouri.2020@gmail.com

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: برای اداره موفق کلان شهر نمی‌توان از مدیریت‌های جداگانه و هدایت‌گرهای بخشی بهره گرفت. اگر هر یک از عناصر مجموعه مدیریت شهر بنا به حوزه اختیارات خود برای شهر تصمیم بگیرند و از منظر خرد و بخشی‌نگری به شهر بنگرند، ناهماهنگی تصمیمات در بعد کلان مشکلات عدیده‌ای را پیش خواهد آورد که می‌تواند بخشی از مسائل کنونی را حاصل این تفرق و عدم یکپارچگی مدیریت شهر دانست. تحقیق حاضر به منظور بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری تهران انجام گرفته است.

روش پژوهش: این پژوهش براساس هدف کاربردی و بر اساس روش توصیفی-پیمایشی بوده است. جامعه آماری شامل افراد کارکنان شهرداری می‌باشد و داده‌ها با استفاده از توزیع و جمع‌آوری ۹۳۲ پرسشنامه در نمونه‌ای که به روش طبقه‌ای از جامعه انتخاب گردید گردآوری و با استفاده از نرم افزار Spss مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند

یافته‌ها: در نمونه ۱۹۵ نفری مورد مطالعه، دانش و اطلاعات و آموزش و پرورش و مشارکت مردمی و شهروندان و مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهرری اثر گذار است. نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در بین پاسخگویان مرد و زن، مجرد و متأهل، بین سطوح مختلف تحصیلات و بین سنین مختلف یکسان است وضعیت و جنسیت تأهل تأثیری بر آن ندارد.

نتیجه گیری: نتایج این تحقیق نشان داد که شهر تهران تا رسیدن به شاخص‌های مدیریت یکپارچه شهری فاصله زیادی را باید طی کند و پیمودن آن نیازمند هماهنگی بین تمام سازمانهای دخیل در مدیریت یکپارچه شهری است.

واژگان کلیدی: مدیریت یکپارچه شهری، آموزش، شهرداری تهران

مقدمه

شده است. کمبود مسکن و گسترش آلونک نشینی و اسکان غیررسمی، گسترش بخش غیررسمی در اقتصاد شهر و به تبع آن افزایش نابرابری های اجتماعی، کیفیت پایین خدمات شهری، دسترسی محدود اقشار فقیر شهری به تاسیسات زیربنایی شهر، کمبود بهداشت و گسترش بیماری های مهلک، کاهش ایمنی و امنیت شهرها و افزایش انحرافات اجتماعی بخشی از این مشکلات به شمار می آیند. علاوه بر اینها، روندها و تحولات جدید همچون جهانی شدن و تسهیل روابط جهانی اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی، چالش های تازه ای فراروی مدیریت شهری در کشورهای مختلف، اعم از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، پدید آورده است (Cheema and Ward 1993).

بیان مساله

توسعه روز افزون شهرنشینی از مشخصه های بارز زندگی اجتماعی در عصر کنونی است که تاثیر عمیقی بر جوامع انسانی داشته است، متناسب با توسعه شهرنشینی و ظهور کلان شهرها، مدیریت شهری نیز به تدریج تکامل یافته است. تغییرات در محیط زندگی شهری چنان شتابی یافته است که متخصصان و صاحب نظران در حوزه های مختلف را به بررسی و مطالعه مستمر، برای غلبه بر مسائل و مشکلات روبروی شهرها به ویژه کلان شهرها وارد نموده است. در ایران، سیستم مدیریت شهری و شهرداری، دیگر جوابگوی مسائل شهری نمی باشد، زیرا امروز شهرداری ها دیگر به عنوان یک نهاد خدماتی به شمار نیامده، بلکه همواره از آن به عنوان یک نهاد اجتماعی یاد می کنند. به نظر می رسد دلیل این امر را باید در عوامل زیر جستجو کرد؛ عدم استقلال مدیریت کلان، وابستگی به حکومت مرکزی، (محمد مهدی، محمد et al) نظام متمرکز اداری و سیستم برنامه ریزی و مدیریت سلسله مراتبی بالا به پایین، عدم تمرکز در هدف گذاری، برنامه ریزی و اجرا، نامشخص بودن مرجع هماهنگی و یکپارچگی در حوزه سیاست گذاری و اجرا قانونی در سطوح منطقه ای و محلی به ویژه در شهرها، عدم تعهد قانونی و اجباری برای هماهنگی بین دستگاه های اجرایی، تعدد و تنوع وظایف شهری (شماعی and ابراری ۲۰۱۳)، ناکامی و تغییر محتوای ماده ۱۳۶ برنامه سوم توسعه کشور، عدم استفاده از تکنولوژی برتر در زمینه برنامه ریزی فضایی و تشکیل پایگاه اطلاعات شهری، عدم توجه به تقسیمات کالبدی در جهت مدیریت یکپارچه شهری، موازی کاری و ناهماهنگی در

شهر به مثابه بخشی از سلسله مراتب سیستم فضایی و تقسیمات سیاسی - جغرافیایی هر کشور براساس شاخصه های مختلفی مانند نوع حکومت، مدیریت، سطح آگاهی، علاقه مندی اجتماعی و مشارکت مردم در نظام تصمیم گیری و... شکل می گیرد. نظام مدیریت شهری باهدف اداره مطلوب امور شهر، سعی دارد روابط میان عناصر شهری را هماهنگ سازد. به دلیل گستردگی و میان رشته ای بودن سیستم مدیریت شهری به مثابه یک سیستم باز، عوامل مختلفی در آن دخالت دارد و بدون شناخت این سیستم نمی توان عناصر و روابط را در جهت اهداف آن تغییر شکل داد، زیرا هنر برنامه ریزی، شناخت عناصر سیستم و ایجاد روابط بین آن عناصر است. به نحوی که این مجموعه عناصر در جهت هدف سیستم عمل کنند. بی توجهی به اجزاء همچنین عدم کشف روابط و میزان تاثیر هریک از عناصر در نظام تصمیم گیری هرگز به یک نظام تصمیم گیری منسجم، موثر و معطوف به اهداف مطلوب منجر نخواهد شد. شهر مرکز فرصت و محیطی برای ارائه توانایی های بالقوه انسانی است. تمرکز روز افزون افراد در نواحی شهری و رشد سریع شهرنشینی ناشی از مهاجرت و همچنین افزایش طبیعی جمعیت شهر، مشکلاتی را در ارائه خدمات متناسب با میزان افزایش جمعیت شهری به وجود می آورد که خود به عنوان یکی از موانع اصلی اجرای وظایف و ارائه خدمات شهری کافی به شهروندان می گردد. این امر توأم با عدم رغبت مردم برای مشارکت در فعالیتهای عمران شهری، که تا حد زیادی ریشه در شیوه نظام اداری متمرکز دارد، از عواملی هستند که توانایی مسئولان را در تامین نیازهای ساکنان شهری با مشکل مواجه می سازد. بنابراین، کارکرد مدیریت شهری کارآمد به عنوان یک نهاد مدیریتی فراگیر و درگیر با موضوعها و پدیده های بسیار گسترده و متنوع شهر و شهرنشینی ضروری است تا نهایتاً دستیابی به توسعه انسانی پایدار در شهر میسر گردد.

افزایش سریع جمعیت، توأم با گسترش شهرنشینی و شهری شدن جهان، مشکلات فراوانی در کشورهای مختلف به ویژه کشورهای جهان سوم ایجاد کرده است، زیرا سرعت و اندازه رشد شهری و شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه به مراتب بیش از سایر کشورها بوده است. این مشکلات عمدتاً از عدم تطابق نیازهای گسترده جمعیت شهری روز افزون با توانایی حکومت های ملی و مدیریت های شهری در پاسخگویی به آنها ناشی

مدیریت هماهنگ شهری و مدیریت جامع شهری رایج است، همواره با سه مفهوم شهر، مدیریت شهری و توسعه پایدار متلازم می‌باشد.

هدف مدیریت شهری اطمینان از این امر است که اجزای سیستم به گونه‌ای مدیریت شوند که امکان کارکردهای روزانه یک شهر را فراهم آورند و این امر موجب تسهیل و تشویق همه انواع فعالیت‌های اقتصادی شده و ساکنان را به برآوردن نیازهای اولیه خود در مسکن، دسترسی به تسهیلات و خدمات، و فرصت‌های تولید درآمد قادر میسازد.

مدیریت شهری یکپارچه و هماهنگ به مرکزیت، شهرداری و نهادهای ذیربط (اعم از دولتی و عمومی) تحت نظارت و سیاستگذاری محلی شورای شهر، الگوی عمومی موردنظر در تدوین وظایف شهرداریها است. بدون این وحدت و هماهنگی بین سازمانی، کارآیی و اثربخشی مجموعه اقدامات و منابع صرف شده برای اداره امور شهر و توسعه آن به شدت مورد سؤال و تشکیک است. در همین چارچوب، جامعیت فضایی و عملکردی شهرداری و مدیریت شهری در هدایت و کنترل تمام فضای شهر و همه ابعاد حیات شهری ضرورتی اصولی است.

انتخاب نوع مدل مدیریت شهری، بازتابندهی نگرش حاکم بر تنظیم روابط شورا و شهرداری و مهم تر از همه، بیانگر میزان مشارکت و قدرت اجرایی است. یکی از گفتمان‌های مهم در تعیین مدل مدیریتی برتر، تعیین چگونگی اداره ی شهر و قرارگیری قدرت در دست مدیران شهری است. از سوی دیگر، مدل اداره ی شهر رابطه‌ی نزدیکی با حل یا ایجاد مسائل شهری دارد.

شهرها و مناطق شهری، سیستم های کالبدی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی بسیار پیچیده و پویایی هستند که کنترل و هدایت برنامه‌ریزی شده آنها با دشواری های بسیاری روبرو است. با توجه به چنین ویژگی شناخته شده ای، نظریه پردازان و کارگزاران برنامه ریزی و مدیریت برای دستیابی به کارایی و اثربخشی مورد انتظار در تحقق اهدافشان و پا به پای سیستم پیچیده موضوع خود یعنی شهر و منطقه، تلاش کرده اند سیستم متناظری با همان پیچیدگی ها برای برنامه ریزی و مدیریت آن ایجاد کنند تا از این طریق بتوانند برای هدایت توسعه یکپارچه و منسجم و نیز رفع مسائل بغرنج این پهنه های جغرافیایی اقدام موثرتری نمایند. به این ترتیب مفاهیمی که اغلب با پسوندها یا پیشوندهایی چون یکپارچه یا یکپارچه سازی، منسجم‌وماند اینها همراه می‌گردند گویای چنین تلاش

اداره و کنترل ساختار و کالبد شهری، تخریب سرمایه‌های عمومی و ... (اله، محمدباقر et al). بنابراین امروزه اهم اصلی در موفقیت اداره شهرها را باید در تمرکز بر مدیریت یکپارچه شهری به مثابه وسیله‌ای برای تحقق توسعه شهری پایدار قلمداد کرد.

بنابراین در این پژوهش در صد به این سوال هستیم که اجرای صحیح، جامع و هدفمند مدیریت یکپارچه شهری تا چه میزان می‌تواند زمینه ساز توسعه پایدار در شهری شود و با شناسایی موانع ساختاری و رفتاری تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری در جهت رفع آن‌ها و کمک به حل مشکلات شهری گام‌های سازنده‌ای برداریم.

اهداف تحقیق

اهداف کاربردی:

- شناسایی نقاط قوت و ضعف شهرداری شهری در راستای تسهیل و تشویق روند اجرایی فعالیت‌های اقتصادی.
  - اجرای صحیح مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری به منظور توسعه، مدیریت و هماهنگ سازی منابع برای دستیابی به اهداف توسعه شهری.
  - ارتقای شرایط کار و زندگی همه جمعیت شهر با توجه به افراد و گروه‌های کم درآمد.
  - تشویق توسعه اقتصادی و اجتماعی پایدار.
  - حفاظت از محیط کالبدی شهر.
- هدف اصلی: بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری.

اهداف فرعی:

- بررسی نقش دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری.
- بررسی نقش آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری.
- بررسی نقش مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری.
- بررسی نقش مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری.

اهمیت موضوع تحقیق و انگیزش انتخاب آن

عبارت مدیریت یکپارچه شهری که گاه با مترادف‌های دیگری همچون مدیریت واحد شهری،

۴- مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری اثر گذار است.

تعاریف عملیاتی متغیرها و واژه‌های کلیدی

با بررسی مطالعات انجام شده در زمینه مدیریت یکپارچه شهری مدل‌های مختلفی در این زمینه می‌توان یافت که هر کدام فاکتورهای متفاوتی را مورد سنجش قرار می‌دهند. در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته بر اساس مدل مدیریت یکپارچه شهری استفاده شده است. این پرسشنامه شامل چهار مولفه دانش و اطلاعات، آموزش و پرورش، مدیریت عمومی محیطی و مشارکت مردمی و شهروندان است. جهت تعیین روایی این پرسشنامه نیز از روایی محتوایی استفاده شد. بر همین اساس پرسشنامه مدیریت یکپارچه شهری با ۲۲ سوال به چند تن از اساتید و متخصصان داده شد که در نهایت آن‌ها بر روی ۲۰ سوال اتفاق نظر داشتند که بدین ترتیب روایی محتوایی پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. ترتیب مقیاس طیف لیکرت در این پژوهش از بسیار کم تا بسیار زیاد مرتب گردید. سوالات ۱ تا ۵ شاخص دانش و اطلاعات و سوالات ۶ تا ۹ شاخص آموزش و پرورش، سوالات ۱۰ تا ۱۴ شاخص مشارکت مردمی و شهروندان و سوالات ۱۵ تا ۲۰ سوالات مدیریت عمومی محیطی را مورد سنجش قرار می‌دهد.

روش تحقیق

با توجه به اینکه در این پژوهش از روش‌های مطالعه‌ی کتابخانه‌ای و بررسی متون و نیز روش‌های میدانی نظیر پرسشنامه استفاده شده است و هدف آن شناخت صفات، ترجیحات، ویژگی‌ها و رفتار افراد جامعه از طریق مراجعه به

هایی هستند. برای مثال مدیریت شهری یکپارچه، یکپارچه سازی سیاستی، حکومت شهری یکپارچه و تعبیری مانند اینها چه در سطح نظری و چه در سطح عملی گویای این است که سیستم برنامه‌ریزی و مدیریت قادر نخواهد بود تعدد و تکثری را که در ماهیت پدیده‌هایی چون شهرها و مناطق شهری وجود دارد بدون جامع نگری و یکپارچه‌سازی تصمیم‌ها و سیاست‌های عوامل مختلف هدایت کند. در چنین شرایطی اهداف برنامه ریزی و مدیریت قابل تحقق نخواهد بود.

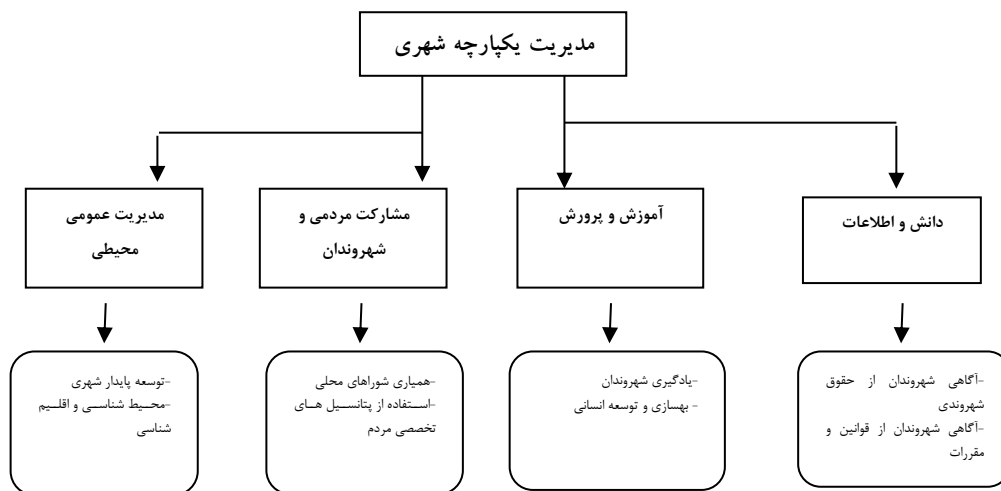
سوالات و فرضیه‌های تحقیق

سوالات تحقیق

- ۱- دانش و اطلاعات چه اثراتی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری دارد؟
- ۲- آموزش و پرورش چه اثراتی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری دارد؟
- ۳- مشارکت مردمی و شهروندان چه اثراتی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری دارد؟
- ۴- مدیریت عمومی محیطی چه اثراتی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری دارد؟

فرضیه‌های اصلی

- ۱- دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری اثر گذار است.
- ۲- آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری اثر گذار است.
- ۳- مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری اثر گذار است.

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق مدیریت یکپارچه شهری

فعالیت‌های اقتصادی شده و ساکنان را به برآوردن نیازهای اولیه خود در مسکن، دسترسی به تسهیلات و خدمات، و فرصتهای تولید درآمد قادر می‌سازد.

هدف سیستم مدیریت شهری به‌منابه جزئی از سیستم حکومتی، اداره امور شهرهاست. و نقشی که دولت برای این سیستم قایل می‌شود، تعریف این هدف را روشن می‌سازد. تردیدی نیست که این تعریف، هرچه باشد، هدف سیستم مدیریت شهری در جهت اهداف ملی بوده و با آن همسوست و از کلیات آن تبعیت می‌کند. به‌همین دلیل است که برنامه‌های این سیستم برای ساماندهی امور شهر، به‌طور کلی در چارچوب برنامه‌های کلان و قوانین جاری کشور تدوین می‌گردد و اقدامات این سیستم ناقض مقررات قانونی کشور نیست (احمدی and عمرانی ۲۰۱۵).

ادبیات و پیشینه تحقیق

پیشینه تحقیق داخلی

فرخنده (۱۳۹۳) در مقاله خود با عنوان "مطالعه مروری مقالات مدیریت یکپارچه شهری" با مطالعه مروری و تطبیقی ۲۰ مقاله پیرامون مسئله مدیریت یکپارچه شهری بیان می‌دارد که «تحقق مدیریت یکپارچه شهری» می‌تواند هسته مفهومی مقالات مختلف را تشکیل دهد که ۱۲ مقوله محوری (واحدهای محتوایی) آن را پشتیبانی میکنند. نتایج مقایسه تطبیقی نیز مشخص ساخت که تفاوت شایان توجهی از نظر قدمت تحقیقی، رویکرد غالب (پژوهشهای داخلی رویکرد مدیریتی سیستمی و خارجی تمرکز بر توسعه پایدار)، ابعاد مورد تاکید (آثار داخلی بر بعد ساختاری و کالبدی شهر و آثار خارجی بیشتر بر بعد زیست محیطی و حفظ منابع)، راهکارهای عمده پیشنهادی (مطالعات داخلی متمرکز بر قدرت مدیریتی در شهرداری، تقویت نهادهای مشارکتی محلی)، و تغییر قوانین و مقررات؛ (مطالعات خارجی بیشتر متوجه تمرکز بر مدیریت منابع طبیعی و بهره برداری پایدار از محیط زیست) در این دو نوع مدیریت یکپارچه شهری وجود دارد (رمضانی فرخنده ۱۳۹۳).

مالکی، مهدوی مزده، سرور (۱۳۸۹) در مقاله خود با عنوان "مدل یکپارچه برنامه ریزی استراتژیک شهرها و شهرداری‌های ایران (با تاکید بر شهر و شهرداری تهران" هفت گام اصلی را تحت عنوان مدل یکپارچه برنامه ریزی استراتژیک در راستای تدوین برنامه

آنها است، می‌توان گفت که پژوهش حاضر بر اساس ماهیت و روش تحقیق، توصیفی (به لحاظ اینکه پژوهشگر وضعیت و شرایط موجود را بدون دستکاری مورد سنجش قرار می‌دهد) و از نوع پیمایشی (به لحاظ اینکه متغیر پژوهش با استفاده از نظرات، عقاید و باورهای یک گروه از افراد مورد سنجش قرار می‌گیرد) می‌باشد. بنابراین تحقیق حاضر توصیفی پیمایشی از شاخه میدانی است. در این پژوهش از روش نمونه گیری تصادفی استفاده شده است.

جامعه و حجم نمونه

در این پژوهش جامعه آماری شامل کلیه کارکنان شهرداری شهری می‌باشد که ۲۹۵ نفر کارمند رسمی شامل مامور، ثابت و آزمایشی - ۱۸ نفر کارگر رسمی - ۲۳۸ نفر کارمند قراردادی خدمات اداری شهر - ۳۸۱ نفر هادیان شهر و در مجموع ۹۳۲ نفر شناسایی شدند. که از طریق فرمول کوکران ۱۹۵ نفر از طریق نمونه گیری تصادفی به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. این تحقیق در فاصله زمانی زمستان ۱۳۹۵ تا بهار ۱۳۹۶ انجام گرفته است.

محدودیت‌ها و مشکلات تحقیق

۱- مطالعه همزمان سازه‌ها و متغیرهای متعدد مستلزم استفاده از گویه‌های زیاد در پرسشنامه بوده و این ضرورت را ایجاد می‌کرد که ابزار بهره گیری شده متغیرهای فراوانی را ارزیابی کند. لذا این امکان وجود دارد که زمان بر بودن پاسخگویی، پاسخ دهنده را با خستگی همراه نموده و کیفیت و دقت در پاسخگویی را کاسته باشد.

۲- یکی از محدودیت‌های پژوهش حاضر مربوط به دوره زمانی است. دوره زمانی در این پژوهش محدود بوده است. قاعدتا دوره نمونه گیری باید به اندازه کافی گسترده باشد تا کلیه عواملی را که رفتار سازمانها را تحت تاثیر قرار می‌دهند، در بر گیرد. به عنوان مثال دوره رکود فعلی وجود تحولات سیاسی و اقتصادی می‌تواند بر رفتار و عملکرد سازمانها تاثیر گذار چشم گیر داشته باشد.

تعریف سیستم مدیریت شهری

مدیریت یکپارچه شهری: هدف مدیریت شهری اطمینان از این امر است که اجزای سیستم به گونه‌ای مدیریت شوند که امکان کارکردهای روزانه یک شهر را فراهم آورند و این امر موجب تسهیل و تشویق همه انواع

چند عاملی را برای مدیریت شهری کارآمد و بخش توصیه کند (نظریان ۲۰۱۲).

مبرقعی (۱۳۸۹) در مقاله خود با عنوان "لزوم تحقق مدیریت یکپارچه محیط زیست شهری" بیان می‌دارد که مدیریت محیط زیست شهری از ابعاد وسیع و جنبه های گوناگونی برخوردار است که از آن جمله می‌توان به مدیریت کمی و کیفی منابع آب، مدیریت پسماند، افزایش کارایی انرژی، توسعه حمل و نقل شهری، کنترل آلودگی صوتی، کنترل آلودگی های آب و هوا، تخصیص بهینه کاربریها با توجه به قابلیت‌های محیطی، توزیع بهینه فضای سبز شهری و کاهش مخاطرات زیست محیطی اشاره نمود. این طیف وسیع و متنوع از وظایف، نیازمند مداخله نهاد ها و سازمانهای متعددی است و لازمه دستیابی به یک مدیریت موفق وجود هماهنگی موثر میان نهاد های درگیر و برخورداری از مدیریت یکپارچه و هماهنگ محیط زیست شهری است (مبرقعی ۱۳۸۹).

پیشینه تحقیق خارجی

رونالدو منگات (۲۰۰۲) در مقاله خود با عنوان "دموکراسی مشارکتی و توسعه پایدار: مدیریت یکپارچه زیست محیطی شهری" برنامه‌های آموزشی و زیست محیطی را بیان می‌کند که دربرگیرنده سیاست هایی مانند تغییرات برنامه درسی مدارس و اطلس محیط زیستی می‌باشد. این برنامه‌ها دربردارنده اطلاعات پایه‌ای برای سیاست‌های زیست محیطی، مباحث زیست محیطی و آموزشهای زیست محیطی می‌باشد. نویسندگان همچنین درباره اینکه چگونه رسیدن به توسعه پایدار بدون استفاده از یک مدیریت زیست محیطی شهری خوب غیر ممکن خواهد بود و همچنین چگونگی دستیابی به توسعه پایدار به کمک مشارکت و دموکراسی توضیحاتی آورده است (Menegat 2002).

ای. کلاسون، ال. تالو، کی. بگوکا، سی. گارزیلو، ام. هامرل، سی. هیرلین، دی. پاس، ای. فیلیتپ، اچ. رابرت (۲۰۰۹) مقاله‌ای تحت عنوان "مقاله رهنمودی درباره نمای کلی نظام مدیریت یکپارچه" منتشر کردند. نوع مطالعه آنها نظری-تحلیلی و مدل پیشنهادی شورا-مدیر شهر (متمرکز یکپارچه) بوده است. یافته‌های آنها بیان میدارد که نظام مدیریت یکپارچه در پنج گام محقق میگردد: ۱- تعیین وضعیت فعلی، ۲- تعیین جایگاه مورد مطلوب، ۳- ایجاد کمیته سیاسی، ۴- اجرا

استراتژیک شهرها و شهرداری‌ها ارائه کرده اند: ۱- بررسی و تدوین سرفصل‌های ماموریت‌شهر و شهرداری. ۲- شناخت و ارزیابی محیط داخلی و خارجی شهر و شهرداری. ۳- بررسی و تعیین خط مشی (چارچوب انتخاب) شهر و شهرداری. ۴- تعیین مسائل استراتژیک شهر و حوزه‌های استراتژیک شهرداری. ۵- تبیین چشم انداز شهر و شهرداری. ۶- بررسی تفاوت میان ساختار مطلوب و ساختار کنونی شهر و شهرداری. ۷- بررسی و تدوین استراتژی‌های مورد نیاز شهر و شهرداری (جوادی، محمد مهدی et al).
 فرهودی، قالیباف، چهارراهی، جواهری (۱۳۸۸) پژوهشی تحت عنوان "تحلیل تقسیمات کالبدی شهری بر اساس مدیریت یکپارچه" با هدف بررسی منطقه های گوناگون درون ساختار کالبدی - فضایی شهر شیراز انجام داده اند. نوع تحقیق کاربردی و روش بررسی به صورت اسنادی، پیمایشی و تحلیل محتوای برداشتی است. و در نهایت نتیجه گیری خواهد شد که می‌توان در شهرها یک منطقه بندی یکسان که ممکن است از نظر کالبدی متفاوت ولی از نظر عملکردی همپوشانی داشته باشد، از موازی کاری، دوباره کاری و درگیری سازمانی، هدر رفتن سرمایه، کاهش کرد هزینه و زمان جلوگیری کرد (اله، محمد باقر et al).

نظریان، رحیمی (۱۳۹۰) در مقاله خود با عنوان: تحلیل الگوی مدیریتی شهر تهران" بیان داشتند که از بررسی مدل مدیریت شهری در کلان شهر تهران چنین برداشت می‌شود که نوع مدل مدیریت شهری در ایران مدل شورامدیر شهر است. تحلیل الگوی مدیریتی تهران و ویژگی های این نوع مدل در ایران به ویژه انتصابی بودن شهردار سبب وابستگی شدید عناصر مدل مدیریت شهری به ساختار کلان قدرت شده و این روند به نوبه ی خود فقدان و کمبود نهادهای مدنی و مشارکت مردمی را تشدید کرده و موجب تبدیل شدن عرصه ی مدیریت شهری به یک عرصه ی تجدید قدرت برای گروه‌های قدرت سیاسی در سطح ملی شده است. بنابراین مدل شورا شهردار قوی، به عنوان الگوی مناسب توصیه بهره می‌شود تا با بهره‌گیری از این الگو به دلیل دارا بودن رویکرد جمع گرایانه و مشارکتی که در حل مسایل شهری دارد، در سطوح فراملی با تأکید بر کاهش نقش دولت مرکزی و در سطوح محلی تقویت جایگاه و نقش مدیریت محلی و مشارکت اجتماع محلی، حاکمیتی چند سطحی و

و ابزار مدیریتی به بهره وری و برابری در اجراات شهری کمک می‌کند (Chakrabarty 2001).

ریدن (۲۰۰۸) در مقاله خود تحت عنوان "ابزاری برای مدیریت پایدار یکپارچه در شهرها و شهرستانها" بیان می‌دارد که رویکردهای مختلف به مدیریت شهری معمولاً تمرکزهای مختلف دارد، و وابسته به این است که در چه شرایطی اعمال می‌شوند. مثلاً نظامهای آمریکایی اغلب چشم اندازها و اهداف خوبی دارند، در حالی که نظامهای اروپایی بیشتر بر خط زمینه و نظارت فرایند متمرکزند. اغلب این سیستمها در تحقق کار خود و فاز عمل ضعیف هستند. عملاً بیشتر آنها سیستم خود را معرفی می‌کند بدون استفاده کافی از دیگر منابع. این مقاله ابزار مدیریت یک سیستم جدید را معرفی نمی‌کند. به جای آن از بهترین ابزارهای موجود برای هر بخش مختلف از مدیریت پایدار بهره می‌گیرد. چالش برانگیزترین بخش مدیریت پایدار مسئله یکپارچگی است (Rydén 2008).

رونالد سی. بایرد (۲۰۰۹) مقاله‌ای با عنوان "درباره چهارچوب استراتژیک برای بالابردن اجرایی در مدیریت ساحل شهر نیوجرسی" منتشر کرده است. نوع مطالعه کاربردی تحلیلی و مدل پیشنهادی مدیریت یکپارچه شهر ساحلی بوده است. یافته‌های آن بیان میدارد که واقعیت کمیته مدیریت ساحلی آن است که نظامهای موجود حاکمیت و زیرساخت کارگزار به کندی در ارتباط با شرایط متغیر اکولوژیستی و اقتصادی تغییر می‌کند (Baird).

جامعه آماری

جامعه آماری به گروه افراد، وقایع یا چیزهایی اشاره دارد که محقق می‌خواهد به تحقیق درباره آنها بپردازد (سکاران، ۱۳۸۰: ۳۹). جامعه آماری شامل عناصر، اجزا، افراد و یا واحدهایی است که حداقل در یک صفت مشترک باشند. در تعریف جامعه باید به جامع و مانع بودن آن توجه نمود. جامع یعنی دربرگیرنده تمام اجزا مورد نظر باشد و مانع یعنی واحدهایی را که شامل نمی‌شود در بر نگیرد.

در این پژوهش جامعه آماری شامل کلیه کارکنان شهرداری شهرری می‌باشد که ۲۹۵ نفر کارمند رسمی شامل مامور، ثابت و آزمایشی - ۱۸ نفر کارگر رسمی - ۲۳۸ نفر کارمند قراردادی خدمات اداری شهر - ۳۸۱ نفر هادیان شهر و در مجموع ۹۳۲ نفر شناسایی شدند.

و نظارت، ۵-گزارش و ارزیابی. به منظور یک حاکمیت محلی در ایجاد یک نظام مدیریت یکپارچه، برخی پیش نیازهای سازمانی باید فراهم گردد که باید در آن دو بعد لحاظ شود: الف) اقتدارگرایی کامل و حمایت توسط شهرداری و مدیریت ارشد که احساس کند صاحب ابزار است. ب) شفافیت و عدم ابهام در همکاری بین بخشهای مختلف و دیگر همکاران (James, Tzoulas et al. 2009).

کوئن دواندر (۲۰۰۸) مقاله‌ای با عنوان "رویکردهای یکپارچه به طراحی و برنامه ریزی" منتشر کرده است. نوع مطالعه نظری- تحلیلی و مدل پیشنهادی شورا-مدیر شهر (نامتمرکز یکپارچه) بوده است. یافته‌های آن بیان میدارد که مدیریت همانگ در اداره چگونگی مصرف منابع طبیعی به منظور پایداری شهر در یک چهارچوب هماهنگ به منظور کاهش هزینه‌های جاری، ایجاد فضاها و تحرک مردمی می‌باشد (Cohen 2006).

هانس اووه اشودلر (۲۰۱۱) مقاله‌ای با عنوان "حاکمیت یکپارچه شهری" منتشر کرده است. نوع مطالعه نظری- تحلیلی و مدل پیشنهادی شورا-مدیر شهر (نامتمرکز یکپارچه) بوده است. یافته‌های آن بیان می‌دارد که نمی‌توان رابطه یکسانی میان مشکلات و ابزار حل آن یافت و یک نسخه عمومی نوشت (Schwedler 2011).

بی.کی. چاکرابارتی (۲۰۰۱) مقاله‌ای با عنوان "مفاهیم، اصول، تکنیکها و آموزش مدیریت شهری" منتشر کرده است. نوع مطالعه نظری- تحلیلی و مدل پیشنهادی شورا-مدیر شهر (نامتمرکز یکپارچه) بوده است. یافته‌های آن بیان می‌دارد که مدیریت یکپارچه شهری مبتنی بر یک رویکرد نظری و نظامند است و اصول مدیریت سنتی مانند اصول بهره وری، پاسخدهی اجتماعی، و انعطاف را نیز برای مدیریت شهری در جهت مقابله با محدودیت ها، قابل کاربرد میدانند. به طور مشابهی بسیاری از تکنیکهای مدیریت سنتی مانند، علم مدیریت، اجرای تحقیقات و کامپیوتر که به کار طراحی کمک می‌کنند، نیز در مدیریت شهری در سطوح مختلف سیستم قابل به کارگیری است تا فرایند توسعه و شهرگرایی به شکل موثر و برابر محقق شود. کامپیوتر تکنیک هایی را برای تحلیل و بهبود شکل ساخت و ساز شهری فراهم می‌آورد و برای طرح بهینه و حرکت به سمت توسعه شهری، ادغام تحقیقات عملی، تحت عنوان برنامه ریزی شهری

حجم نمونه و روش اندازه گیری

که در آن:

$$n = \frac{932 \times (1.96)^2 \times (0.16)}{932 \times (0.05)^2 + (1.96)^2 \times (0.16)} = 195$$

n = حجم نمونه

S = انحراف معیار جامعه

d = درصد اشتباه مجاز

t = مقدار آماره آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۵

روشی که واحدها و منابع گردآوری داده‌ها را رندم انتخاب کنیم تا براساس آن، نمونه دارای کمترین اشتباه ممکن و ناریب باشد و خصوصیات جامعه را در بر گیرد، روش نمونه‌گیری گویند. نمونه ناریب، نمونه‌ای است که جهت‌گیری غیرعلمی در آن دخالت ندارد. واژه اریب به سطحی از دقت اطلاق می‌شود که در استفاده از نمونه اعمال می‌شود و منظور از آن اشتباه در آمارگیری نیست. در صورتی که نمونه، نماینده جامعه نباشد، پیش بینی درست درباره پارامترهای جامعه ممکن نیست. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به صورت تصادفی ساده است. اریب در نمونه‌گیری را می‌توان با به‌کار بردن روش‌های صحیح نمونه‌گیری و لحاظ مشخصات عناصر جامعه، کاهش داد. به دیگر سخن، استنباط از چنین نمونه‌هایی دارای پایایی خواهد بود.

پرسشنامه

پرسشنامه به عنوان یکی از متداول‌ترین ابزار جمع‌آوری اطلاعات در تحقیقات پیمایشی، عبارتست از مجموعه‌ای از پرسشهای هدفدار که با بهره‌گیری از مقیاسهای گوناگون نظر، دیدگاه و بینش فرد پاسخگو را مورد سنجش مورد سنجش قرار می‌دهد. در این پژوهش از پرسشنامه محقق ساخته که از دو بخش سوالات عمومی، و سوالات تخصصی تشکیل شده است، استفاده شده است

الف) سوالات عمومی: این سوالات شامل ۵ سوال در مورد مشخصات عمومی یا جمعیت شناختی پاسخ دهندگان از قبیل جنس، سن، مقطع تحصیلی، سابقه‌کاری و وضعیت تاهل می‌باشد که در تجزیه و تحلیل اطلاعات از آن استفاده شده است.

ب) سوالات تخصصی: پرسشنامه محقق ساخته " بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری".

این پرسشنامه تعداد ۲۰ مولفه و ۴ بعد اصلی به شرح زیر دارد: ۱- دانش و اطلاعات، ۲- آموزش و پرورش، ۳-

روز به روز با گسترش جوامع انسانی، سایر جوامع که مستقیم و غیرمستقیم وابسته به جوامع انسانی هستند، بزرگ می‌شوند و به سمت نامحدود شدن پیش می‌روند. برای جلوگیری از چنین مشکلاتی و سریع و آسان رسیدن به نتایج یک پژوهش تعدادی از افراد جامعه مرجع را انتخاب می‌کنند که به آن «نمونه» گویند. تعداد واحدهایی که باید از جامعه مورد نظر انتخاب شود، «حجم نمونه» گویند. ولی منطقی به نظر نمی‌رسد که حجم نمونه برای همه پژوهش‌ها و در همه جوامع یکسان باشد. حجم نمونه به توان مطالعه، پراکندگی صفت در جامعه، سطح اطمینان، حداکثر خطا و تکنیک نمونه‌گیری بستگی دارد. تعمیم یافته‌های پژوهش از نمونه به جامعه همیشه رضایت بخش نیست؛ زیرا نمی‌توان در همه موارد اطمینان داشت که نمونه نمایانگر جامعه است، بلکه در خیلی از موارد بین نمونه و جامعه اختلاف وجود دارد. حال، مسأله‌ای که پژوهشگر باید به آن بپردازد حجم نمونه است. اگر حجم نمونه خیلی بزرگ باشد، منابع هدر می‌شود و از سوی دیگر اگر نمونه خیلی کوچک باشد، دقت نتایج خیلی کم است و ممکن است نتایج بیانگر حقایق و واقعیت‌های جامعه نباشد. اما در صورتی که نمونه تصادفی انتخاب شود و حجم آن مناسب باشد، اختلاف بین نمونه و جامعه کاهش خواهد یافت. به منظور انتخاب حجم نمونه مناسب با توجه به نوع و هدف پژوهش فرمول‌های گوناگونی از سوی صاحب‌نظران علم آمار مطرح شده است. لازم به ذکر است، بین حجم جامعه و نمونه رابطه معکوس برقرار است. برای تعیین حجم نمونه با توجه به حجم جامعه محدود از فرمول ذیل، که به فرمول کوکران معروف است، استفاده شد. (رضایی، رشادت جو 2014 et al.)

$$n = \frac{Nt^2s^2}{Nd^2 + t^2s^2}$$

برای تعیین حجم نمونه چنانچه واریانس جامعه و پارامتر مورد اندازه‌گیری در تحقیقات قبلی مشخص باشد، محقق می‌تواند از آنها استفاده کند. در غیر این صورت محقق باید با انجام مطالعه مقدماتی، واریانس جامعه را برآورد نموده و از آن استفاده کند. در این پژوهش جهت تعیین حجم نمونه یک مطالعه مقدماتی با توزیع پرسشنامه بین ۳۰ نفر از کارکنان انجام شد که با توجه به واریانس بدست آمده (۰/۱۶) و در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم نمونه از جامعه آماری (۹۳۲ N=) به طریق فرمول زیر محاسبه گردید:

مشارکت مردمی و شهروندان و ۴- مدیریت عمومی محیطی

ابعاد	سوالات
دانش و اطلاعات	۵-۱
آموزش و پرورش	۱۰-۶
مشارکت مردمی و شهروندان	۱۴-۱۱
مدیریت عمومی محیطی	۲۰-۱۵

مقیاس نمره‌گذاری پرسشنامه بر مبنای مقیاس لیکرت ۵ گزینه‌ای به شرح زیر نمره گذاری می‌شود. خیلی کم: ۱، کم: ۲، متوسط: ۳، زیاد: ۴ و خیلی زیاد: ۵

روایی و پایایی پرسشنامه

برای سنجش و ارزیابی پرسشنامه و یا هر گونه وسیله سنجش، دو ملاک به کار می‌رود که آن دو ملاک روایی و پایایی یک یافته است. اگر پرسشنامه دارای این دو معیار باشد، این بدان معنی است که میزان یا درصد اشتباه محقق در اندازه‌گیری ملاکها و عوامل مورد نظر اگر صفر نباشد به حداقل ممکن می‌رسد. پس روایی و پایایی نقطه مقابل اشتباه در اندازه‌گیری هستند، به طوری که هر چه میزان اشتباه محقق در مورد ملاکها و عوامل اندازه‌گیری کمتر باشد، اعتبار و قابلیت اعتماد آن در اندازه‌گیری بیشتر می‌باشد. اعتبار در اندازه‌گیری را روایی و قابلیت اعتماد را پایایی اندازه‌گیری می‌نامند. در ادامه به تشریح روایی و پایایی و چگونگی تعیین آن در پرسشنامه پژوهش می‌پردازیم.

روایی پرسشنامه

منظور از روایی آن است که وسیله اندازه‌گیری واقعاً بتواند خصیصه مورد نظرونه متغیر دیگر را اندازه بگیرد. برای آنکه نتایج حاصل از اندازه‌گیری دارای معنای مشخصی باشد، میزان روایی ابزار سنجش باید از قبل معلوم باشد. اندازه‌گیری‌های نامناسب و ناکافی می‌تواند هر پژوهشی را ناروا و بی اعتبار سازد. یک آزمون و یا پرسشنامه نمی‌تواند بدون داشتن پایایی، روایی داشته باشد (هم از جنبه نظری و هم از جنبه عملی). لذا یک آزمون معتبر می‌تواند فاقد روایی باشد، به این ترتیب پایایی شرط لازم روایی آزمون بوده ولی شرط کافی آن نیست در این پژوهش برای بررسی روایی پرسشنامه از روایی صوری استفاده شده است. بدین صورت که پرسشنامه محقق ساخته بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری به تعدادی از صاحب نظران و اساتید مربوطه از جمله استاد راهنما و مشاور داده شد و

از آنهادر مورد هر سوال ودر خصوص ارزیابی سوال‌های پژوهش نظر خواهی گردید. در نهایت پس از رفع ایرادات و ابهامات سوالات، پرسشنامه‌ها در بین جامعه توزیع گردید.

پایایی پرسشنامه

قابلیت پایایی (اعتماد) یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است که نشان دهنده‌ی این است که ابزار اندازه‌گیری تا چه اندازه نتایج یکسانی را در شرایط مشابه به دست می‌دهد. یکی از روش‌های محاسبه قابلیت پایایی، ضریب آلفای کرونباخ می‌باشد. آلفای کرونباخ برای محاسبه هم‌انگهی درونی ابزار اندازه‌گیری از جمله پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که خصیصه‌هایی را اندازه‌گیری می‌کنند، به کار می‌رود. در این گونه ابزارها پاسخ هر سوال می‌تواند مقادیر عددی مختلف اختیار کند. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا باید واریانس نمره‌های زیر مجموعه سوال‌های پرسشنامه (یا آزمون) و واریانس کل را محاسبه کرد و سپس با استفاده از فرمول زیر مقادیر آنها را محاسبه نمود. در این پژوهش برای تعیین پایایی پرسشنامه، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد.

$$r_a = \left(\frac{k}{k-1} \right) \left(1 - \frac{\sum \delta_i^2}{\delta^2} \right)$$

مقدار آلفای خروجی از نرم افزار آماري SPSS محاسبه گردید. شایان ذکر است، سوال‌های جمعیت‌شناختی در استخراج آلفای کرونباخ لحاظ نشده است. ضریب آلفای کرونباخ قابل قبول در این پژوهش نشانگر همسانی سوال‌ها و برداشت یکسان پاسخگویان از سوال‌هاست.

$$\alpha = \text{ضریب آلفای کرونباخ}$$

$$k = \text{تعداد سوالات پژوهش}$$

$$s_i^2 = \text{واریانس مربوط به سوال } i \text{ ام}$$

$$s^2 = \text{واریانس محل آزمون}$$

ضریب آلفای کرونباخ شده در این پژوهش که در یک مطالعه مقدماتی با توزیع ۳۰ پرسشنامه صورت گرفت، به شرح جدول زیر است:

جدول ۱: آزمون پایایی متغیرهای پژوهش

مولفه ها	مقدار آلفای کرونباخ
دانش و اطلاعات	۰,۸۸۴
آموزش و پرورش	۰,۹۱۴
مشارکت مردمی و شهروندان	۰,۸۷۵
مدیریت عمومی محیطی	۰,۹۵۹
کل	۰,۹۰۸

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

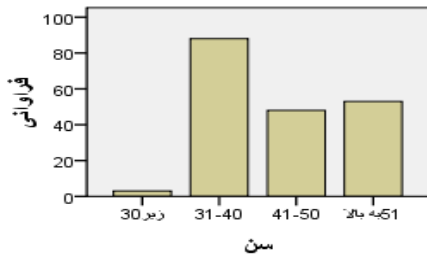
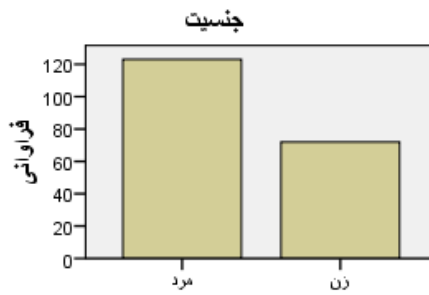
در این تحقیق برای تحلیل داده‌ها در قسمت آمار توصیفی (فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار) برای توصیف پدیده‌ها و در قسمت آمار استنباطی از آزمون t تک نمونه‌ای، آزمون t مستقل، تحلیل واریانس یک طرفه (آزمون F)، تحلیل رگرسیون چند متغیره و آزمون تعقیبی LSD استفاده گردید. برای تحلیل آماری از نرم افزار SPSS ۱۹ استفاده گردید.

داده‌های بدست آمده از پرسشنامه حاوی واقعیت‌ها و مفاهیمی است که پژوهشگر براساس اهداف و سؤال‌های تحقیق به دنبال آنهاست. برای جمع آوری اطلاعات در این تحقیق، از پرسشنامه شامل مشخصات فردی و سؤال‌های اصلی و تخصصی ویژه ی بررسی فرضیه‌های تحقیق استفاده شده است. با توجه به اینکه سؤال‌های اصلی پرسشنامه به صورت طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای است، در این پژوهش از کدهای عددی ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ به ترتیب برای گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد استفاده شده است. پس از جمع آوری اطلاعات ابتدا می‌بایست داده‌ها را تلخیص و طبقه بندی کرده و جهت آزمون فرضیه‌های تحقیق آماده نمود. بدین منظور از آمار توصیفی شامل فراوانی و درصد برای مشخصات فردی پاسخ دهندگان به همراه رسم نمودار استوانه‌ای استفاده و با توجه به فرضیه و شاخص‌های مورد بررسی، سؤال‌های اصلی و تخصصی ویژه ی تحقیق، ترکیب و بر حسب میانگین و انحراف معیار معرفی می‌گردند. در آزمون فرضیه‌ها آزمون t تک نمونه‌ای، آزمون t مستقل، استفاده شده است.

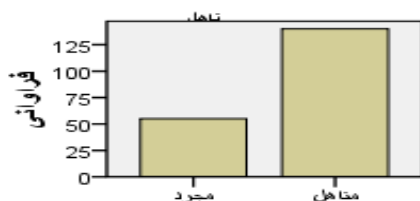
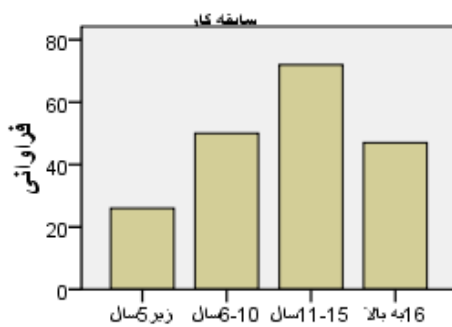
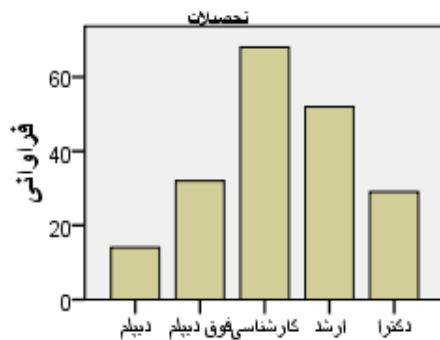
جنسیت و سن و میزان تحصیلات و سابقه کاری و وضعیت تأهل پاسخگویان

از شکل ۲ ملاحظه می‌گردد که ۶۳،۱٪ از پاسخگویان مرد و ۳۶،۹٪ زن می‌باشند.

از شکل ۳ ملاحظه می‌گردد که، بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۴۵،۱٪ در گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار داشته و کمترین تعداد از پاسخگویان گروه زیر ۳۰ سال می‌باشند. و همچنین بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۳۴،۹۹٪ دارای تحصیلات کارشناسی و کمترین تعداد پاسخگویان یعنی ۷،۲٪ دارای تحصیلات دیپلم هستند، و همچنین بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۳۶،۹٪ تا ۱۰ سال سابقه کاری دارند و کمترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۱۳،۳٪ زیر ۵ سال سابقه کاری دارند.

شکل ۲: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنسیت و گروه‌بندی سنی

شکل ۳: توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات و سابقه کاری و وضعیت تاهل

آزمون t به همراه سطح معنی داری برای آزمون فرض‌های پژوهش استفاده شده است.

فرضیه اصلی اول: دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.
به عبارتی با توجه به کدهای اختصاصی به طیف لیکرت، میانگین تاثیر متغیر دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری از متوسط ۳ بیشتر است. فرضیه‌های صفر و مقابل به صورت زیر نوشته می‌شود.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

در جدول ۳، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است، لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است. پس دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه اصلی دوم: آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.
به عبارتی با توجه به کدهای اختصاصی به طیف لیکرت، میانگین تاثیر متغیر آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری از متوسط ۳ بیشتر است. فرضیه‌های صفر و مقابل به صورت زیر نوشته می‌شود.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

در جدول ۴، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است، لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است. پس آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

بررسی نرمال بودن داده ها

آماره کولموگروف-اسمیرنوف (KS) برای آزمون نرمالیتی استفاده می‌شود. فرض‌های صفر و مقابل به صورت زیر بیان می‌شوند.

فرضیه صفر: توزیع داده‌ها نرمال است.

فرضیه یک: توزیع داده‌ها نرمال نیست.

جدول ۲: آزمون نرمالیتی (تعداد=۱۹۵)

شاخص	آماره (K-S)	سطح معناداری
دانش و اطلاعات	۰,۳۴۷	۰,۶۰
آموزش و پرورش	۰,۳۴۶	۰,۱۱۰
مشارکت مردمی و شهروندان	۰,۳۲۷	۰,۲۱۰
مدیریت عمومی محیطی	۰,۲۵۹	۰,۷۰

۱. شاخص دانش و اطلاعات : مقدار $\text{sig}=0,6$ بیشتر از مقدار خطاست. پس فرضیه صفر رد نمی شود و توزیع داده‌ها می‌تواند نرمال باشد.

۲. شاخص آموزش و پرورش: مقدار $\text{sig}=0,11$ بیشتر از مقدار خطاست. پس فرضیه صفر رد نمی شود و توزیع داده‌ها می‌تواند نرمال باشد.

۳. شاخص مشارکت مردمی و شهروندان : مقدار $0,21$ $\text{sig} =$ بیشتر از مقدار خطاست. پس فرضیه صفر رد نمی شود و توزیع داده‌ها می‌تواند نرمال باشد.

۴. شاخص مدیریت عمومی محیطی : مقدار $\text{sig}=0,7$ بیشتر از مقدار خطاست. پس فرضیه صفر رد نمی شود و توزیع داده‌ها می‌تواند نرمال باشد.

آمار استنباطی (آزمون فرضیه‌های تحقیق)

در این قسمت آزمون فرضیه‌های تحقیق مورد تحلیل استنباط آماری قرار گرفته است و سعی شده تا با توجه به قبول یا رد فرضیه‌های تحقیق پاسخی مناسب برای سؤال‌های تحقیق بیابیم. در این بخش از تحلیل

جدول ۳: آزمون t در بررسی فرضیه‌ی اصلی اول

تعداد میانگین انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تعداد میانگین انحراف معیار	
				۱۹۵	۴,۶۴
۰,۴۵۷	۴۴,۵	۱۹۴	۰,۰۰	۴۴,۵	۰,۴۵۷

جدول ۴: آزمون t در بررسی فرضیه‌ی اصلی دوم

تعداد میانگین انحراف معیار	t	درجه آزادی	سطح معناداری	تعداد میانگین انحراف معیار	
				۱۹۵	۴,۶۴
۰,۴۵۷	۴۴,۵	۱۹۴	۰,۰۰	۴۴,۵	۰,۴۵۷

۰.۰۰	۱۹۴	۴۳.۰۵	۰.۵۰۸	۴.۵۶	۱۹۵
جدول ۵: آزمون t در بررسی فرضیه‌ی اصلی سوم					
تاثیر مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری					
درجه آزادی سطح معناداری	t	انحراف معیار	میانگین	تعداد	
۰.۰۰	۱۹۴	۴۴.۹۶	۰.۴۹۷	۴.۶۰	۱۹۵

۴-۶-۱- فرضیه تکمیلی اثر تأهل بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری: بین نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب تأهل تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارتی میانگین‌های نظرات پاسخگویان مجرد و متأهل در نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری یکسان نیستند. اگر μ_1 میانگین پاسخ‌های مجردان و μ_2 میانگین پاسخ‌های متأهل‌ها باشند، H_0 و H_1 به صورت زیر نوشته میشوند.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

جدول ۷: آزمون T برای تعیین اختلاف نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب وضعیت تأهل

سطح معنی داری (p)	درجه آزادی	آماره t	بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب وضعیت تأهل
۰.۵۹۱	۱۹۳	۰.۲۰۷	

نتایج مندرج در جدول ۷، بیان می‌دارد که بر اساس کمیت t و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و ادعا تأیید نمی‌گردد و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در بین پاسخگویان مجرد و متأهل یکسان است و وضعیت تأهل تاثیری بر آن ندارد.

فرضیه تکمیلی اثر جنسیت بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری: بین نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب جنسیت تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارتی میانگین‌های نظرات پاسخگویان مجرد و متأهل در نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری یکسان نیست. اگر μ_1 میانگین پاسخ‌های مردان و μ_2 میانگین پاسخ‌های زنان باشند، H_0 و H_1 به صورت زیر نوشته می‌شوند.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2$$

$$H_1: \mu_1 \neq \mu_2$$

جدول ۶: آزمون t در بررسی فرضیه‌ی اصلی چهارم

فرضیه اصلی سوم: مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثرگذار است

به عبارتی با توجه به کدهای اختصاصی به طیف لیکرت، میانگین تاثیر متغیر مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری از متوسط ۳ بیشتر است. فرضیه‌های صفر و مقابل به صورت زیر نوشته می‌شود.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

در جدول ۵، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخ‌ها بیشتر از متوسط سه است. پس مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه اصلی چهارم: مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثرگذار است.

به عبارتی با توجه به کدهای اختصاصی به طیف لیکرت، میانگین تاثیر متغیر مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری از متوسط ۳ بیشتر است. فرضیه‌های صفر و مقابل به صورت زیر نوشته می‌شود.

$$H_0: \mu \leq 3$$

$$H_1: \mu > 3$$

در جدول ۶ با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخ‌ها بیشتر از متوسط سه است. پس مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

۴-۶-۲- فرضیه‌های تکمیلی

تأثیر مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری		تعداد میانگین انحراف معیار			
		t	درجه آزادی	سطح معناداری	
		۰.۵۹۵	۳۷.۸۳	۱۹۴	۰.۰۰

جدول ۸: آزمون T برای تعیین اختلاف نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب جنسیت

بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب جنسیت		آماره t	درجه آزادی	سطح معنی داری (p)
		۰.۲۲۰	۱۹۲	۰.۴۳۲

جدول ۹: آزمون F برای تعیین اختلاف نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب تحصیلات

بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب تحصیلات		آماره F	سطح معناداری
		۰.۲۲۷	۰.۹۲۳

جدول ۱۰: آزمون F برای تعیین اختلاف نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب سن

بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب سن		آماره F	سطح معناداری
		۱.۱۱۲	۰.۳۴۵

نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب سن تفاوت معنی داری وجود دارد. به عبارتی میانگین‌های نظرات پاسخگویان با سنین مختلف در نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری یکسان نیستند. فرضیه‌های H_0 و H_1 به صورت زیر نوشته می‌شوند.

میانگین‌ها با هم مساویند: H_0 :

حداقل یک میانگین با سایر میانگین‌ها متفاوت است: H_1 :

نتایج مندرج در جدول ۱۰ بیان می‌دارد که، بر اساس کمیت F و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و نگرش به شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بین سنین مختلف یکسان است.

نتیجه گیری و پیشنهادات

تحقیق حاضر به منظور بررسی راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری تهران انجام گرفته است. آرایه خلاصه‌ای از یافته‌های این تحقیق، پیشنهادهایی مبتنی بر نتایج فرضیه‌های پژوهش آرایه شده و محدودیت‌های تحقیق بیان می‌گردند.

نتیجه گیری

یافته‌های توصیفی

در نمونه ۱۹۵ نفری مورد مطالعه، ۱۲۳ کارمند مرد و ۷۲ کارمند زن وجود داشتند. بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۴۵.۱٪ در گروه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار

نتایج مندرج در جدول ۸ بیان می‌دارد که بر اساس کمیت t و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و ادعا تأیید نمی‌گردد و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در بین پاسخگویان مرد و زن یکسان است و جنسیت پاسخگویان تأثیری بر آن ندارد.

فرضیه تکمیلی اثر تحصیلات بر نگرش به راهکارهای

تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری: بین نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بر حسب تحصیلات تفاوت معنی داری وجود دارد.

به عبارتی میانگین‌های نظرات پاسخگویان با تحصیلات مختلف در نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری یکسان نیستند. فرضیه‌های H_0 و H_1 به صورت زیر نوشته می‌شوند.

میانگین‌ها با هم مساویند: H_0 :

حداقل یک میانگین با سایر میانگین‌ها متفاوت است: H_1 :

نتایج مندرج در جدول ۹ بیان می‌دارد که، بر اساس کمیت F و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بین سطوح مختلف تحصیلات یکسان است.

فرضیه تکمیلی اثر سن بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری: بین

داشته و کمترین تعداد از پاسخگویان گروه زیر ۳۰ سال قرار داشتند. بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۳۴۰۹۹٪ دارای تحصیلات کارشناسی و کمترین تعداد پاسخگویان یعنی ۷۰۲٪ دارای تحصیلات دیپلم بودند. بیشترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۳۶۰۹٪ تا ۱۰ سال سابقه‌ی کاری دارند و کمترین تعداد از پاسخگویان یعنی ۱۳،۳٪ زیر ۵ سال سابقه‌ی کاری داشتند و ۵۵ نفر مجرد و ۱۴۹ نفر متأهل بودند.

یافته‌های استنباطی

فرضیه اصلی اول: دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

با توجه به نتایج جدول ۳، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است. لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است. پس دانش و اطلاعات در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه اصلی دوم: آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

با توجه به نتایج جدول ۴، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است، لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است. پس آموزش و پرورش در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه اصلی سوم: مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

با توجه به نتایج جدول ۵، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است. پس مشارکت مردمی و شهروندان در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه اصلی چهارم: مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

با توجه به نتایج جدول ۶، با توجه به فرض نرمالیتی و با توجه به مقدار آماره‌ی t و اینکه سطح معنی داری آزمون از خطای ۵٪ کمتر است لذا فرض صفر رد می‌شود و میانگین پاسخها بیشتر از متوسط سه است.

پس مدیریت عمومی محیطی در تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری اثر گذار است.

فرضیه تکمیلی اثر تأهل بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری

نتایج مندرج در جدول ۷ بیان می‌دارد که بر اساس کمیت t و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و ادعا تأیید نمی‌گردد و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در بین پاسخگویان مجرد و متأهل یکسان است و وضعیت تأهل تاثیری بر آن ندارد.

فرضیه تکمیلی اثر جنسیت بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری

نتایج مندرج در جدول ۸ بیان می‌دارد که بر اساس کمیت t و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و ادعا تأیید نمی‌گردد و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در بین پاسخگویان مرد و زن یکسان است و جنسیت پاسخگویان تاثیری بر آن ندارد.

فرضیه تکمیلی اثر تحصیلات بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری

نتایج مندرج در جدول ۹ بیان می‌دارد که، بر اساس کمیت F و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بین سطوح مختلف تحصیلات یکسان است.

فرضیه تکمیلی اثر سن بر نگرش به راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری در شهرداری شهری

نتایج مندرج در جدول ۱۰ بیان می‌دارد که، بر اساس کمیت F و اینکه سطوح معنی داری برای شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری از خطای ۵٪ بیشتر است لذا فرض صفر رد نمی‌شود و نگرش به شاخص راهکارهای تحقق مدیریت یکپارچه شهری بین سنین مختلف یکسان است.

پیشنهادات حاصل تحقیق

۱- طبق نتیجه فرضیه اول تحقیق پیشنهاد می‌گردد شهرداری ها، مدیران و کارکنان آنها در درجه اول برنامه‌های سازمان یافته‌ای را در راستای ارتقا سطح آگاهی شهروندان از مقررات شهری و حقوق

هم می‌توانند گام‌های سازنده‌ای را در این زمینه بردارند.

پیشنهادهایی برای محققین بعدی

- ۱- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده بررسی‌های جداگانه‌ای در حوزه معاونین شهرداری و کارکنان انجام شود و نظرات این دو گروه با هم مقایسه شود.
- ۲- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده بررسی‌های بیشتری در نواحی مختلف چند شهرداری صورت گیرد و نتایج با هم مقایسه گردد.
- ۳- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده نظرات شهروندان و مردم عادی هم گردآوری شود و پاسخ‌های آن با جواب‌های کارمندان شهرداری مقایسه و بررسی شود.

منابع و ماخذ

- احمدی and عمرانی (۲۰۱۵). "ارزیابی تاثیرات هوشمندسازی شهر با تاکید بر مولفه‌های توسعه پایدار." فصلنامه علوم و تکنولوژی محیط زیست: ۱-۱۲.
- اله، ف. ر.، et al "تحلیل تقسیمات کالبدی شهری بر اساس مدیریت یکپارچه نمونه موردی شهر شیراز." جواد، م.، et al "مدل یکپارچه برنامه ریزی استراتژیک شهرها و شهرداری‌های ایران (با تاکید بر شهر و شهرداری تهران)." رضایی، ع. ا.، (۲۰۱۵). "نقش مدیریت شهری در ارتقاء شاخص‌های خوشبختی شهروندان (مطالعه موردی شهروندان ساکن در ناحیه ۳ منطقه ۵ شهرداری تهران)." مطالعات مدیریت شهری ۶(۱۸): ۱۰۸-۱۲۵.
- رضائی فرخ، ا. (۱۳۹۳). مطالعه مروری مقالات مدیریت یکپارچه شهری. ششمین کنفرانس ملی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری با تأکید بر مؤلفه‌های شهر اسلامی، شورای اسلامی شهر مشهد.
- شماعی and ابراری (۲۰۱۳). "نقش مدیریت یکپارچه شهری در توسعه فرهنگ شهرنشینی شهر تهران." فصلنامه علمی-پژوهشی اطلاعات جغرافیایی «سپهر» ۲۲(۸۶): ۶۷-۷۳.
- مربعی، ن. (۱۳۸۹). لزوم تحقق مدیریت یکپارچه محیط زیست شهری. نخستین همایش توسعه شهری پایدار، قطب علمی توسعه شهری پایدار.

شهروندی خود تهیه کنند و از طریق بنر، پلاکارد و ... اطلاع رسانی جامع و کاملی را در ناحیه تحت نظر خود فراهم آورند. شهرداری‌ها باید حافظ حریم خصوصی شهروندان باشند و در راستای تامین امنیت شهروندانشان نهایت تلاش خود را بنمایند. شهرداری‌ها باید بتوانند هم به تنهایی و هم با کمک شورای شهر در مواقع حساس سیاسی مانند انتخابات برنامه‌های هدفمندانه‌ای را در راستای هدایت فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی شهروندان به سمت فرآیندهای قانونی تدوین و اجرا کنند.

۲- طبق نتیجه فرضیه دوم تحقیق پیشنهاد میشود شهرداری‌ها با برپایی کلاس‌های فرهنگی، علمی و مذهبی در کنار سیستم آموزش و پرورش کمک شایان و قابل توجهی به افزایش و ارتقا سطح فرهنگی شهروندان کنند و با بکارگیری مربیان و اساتید باتجربه و متخصص اسباب افزایش فضایل اخلاقی و انسانی شهروندان و به تبع آن کاهش جرایم و بزهکاری‌های اجتماعی را فراهم آورند. رونق دادن فرهنگ سراها، نمایشگاه‌ها و کتابخانه‌های عمومی نقش چشمگیری در تقویت توسعه کار و خلاقیت شهروندان خواهد داشت.

۳- طبق نتیجه فرضیه سوم تحقیق پیشنهاد می‌شود شهرداری‌ها همکاری و روابط خود را با شورای شهر اسلامی نزدیکتر و پررنگ تر کنند. اعضای شوراها همان شهروندان شهر هستند که توسط همشهریان خود انتخاب شده اند و به طور کامل با معضلات و مشکلات شهر، خواسته‌ها و نیازهای شهروندان، نقاط قوت و ضعف شهر و بطور کلی به اخبار شهری اشراف کامل دارند و بخوبی می‌توانند شهرداری را در راستای خدمت رسانی بهتر و بیشتر یاری کنند.

۴- طبق نتیجه فرضیه چهارم تحقیق پیشنهاد می‌شود شهرداری‌ها از طریق ممانعت از ساخت و سازهای بی رویه در شهر، توجه به حفظ و نگهداری بناهای تاریخی و افزایش و توسعه زمین‌های بازی، پارکها و فضاهای سبز گام‌های سازنده‌ای را در راستای توسعه و زیبا سازی شهر انجام دهند. توجه به حاشیه نشینان و تامین نیازهای آنها در راستای جلوگیری از مهاجرت به شهر و توسعه پایدار کشاورزی و منابع طبیعی یکی از وظایف اصلی شهرداری در راستای مدیریت یکپارچه شهری و عمران و آبادانی شهرها می‌باشد که شهرداری‌ها، شوراها و دهیاری‌ها به کمک هم و پشت به پشت

- محمد مهدی، ع.، et al. "نقش قوانین و مقررات در تحقق مدیریت یکپارچه در مجموعه شهری تهران." نظریان (۲۰۱۲). "تحلیل الگوی مدیریتی شهر تهران." پژوهشهای جغرافیای انسانی ۴۴(۳): ۱۱۱-۱۲۶.
- Baird, R. C. "On a Strategic Framework for Performance Enhancement in Managing New Jersey's Urban Coast".
- Chakrabarty, B. K. (2001). "Urban management: Concepts, principles, techniques and education." Cities 18(5): 331-345.
- Cheema, G. S. and S. E. Ward (1993). Urban management: Policies and innovations in developing countries, Praeger Publishers.
- Cohen, B. (2006). "Urbanization in developing countries: Current trends, future projections, and key challenges for sustainability." Technology in society-۱)۲۸ (۲): ۶۳-۸۰.
- James, P., et al. (2009). "Towards an integrated understanding of green space in the European built environment." Urban Forestry & Urban Greening 8(2): 65-75.
- Menegat, R. (2002). "Participatory democracy and sustainable development: integrated urban environmental management in Porto Alegre, Brazil." Environment and Urbanization 14(2): 181-206.
- Rydén, L. (2008). Tools for integrated sustainability management in cities and towns, Uppsala Centre for Sustainable Development, Uppsala University.
- Schwedler, H.-U. (2011). Integrated Urban Governance: The Way Forward, Senate Department for Urban Development.